

Educație muzicală

Clasa a VII-a

Mariana Magdalena Comăniță
Magda Nicoleta Bădău

art Klett

	Nr. pag	Lecții
	8	Recapitularea noțiunilor învățate în clasa a VI-a. Evaluare inițială
UNITATEA 1 Sunetul muzical	10	L1: Ce este sunetul și cum se formează
	12	L2: Calitățile sunetului muzical
	14	Recapitulare. Evaluare
UNITATEA 2 Cânt vocal și instrumental	16	L1: Elemente de tehnică vocală: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare
	19	L2: Practica instrumentală
	21	L3: Gesturi dirijorale (tactare, pregătirea intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice)
	24	Recapitulare. Evaluare
UNITATEA 3 Alterații, cromatisme, consonanță-disonanță	26	L1: Alterațiile accidentale
	29	L2: Cromatisme în tonalitate
	32	L3: Stabilitatea intervalelor
	34	Recapitulare. Evaluare
	35	Recapitulare (unitățile I – III)
	36	Evaluare sumativă
UNITATEA 4 Repertoriul ocazional și neocațional în folclor		Folclorul ocazional
	38	L1: Folclorul obiceiurilor de iarnă
	42	L2: Folclorul obiceiurilor de primăvară-vară
	44	L3: Folclorul legat de momentele importante din viața omului
	44	A. Repertoriul nupțial
	46	B. Repertoriul funebru
		Folclorul neocațional
	48	L4: Folclorul copiilor
	50	L5: Cântecele de leagăn
	51	L6: Cântecele propriu-zis
	54	L7: Doina
	56	L8: Balada
	58	L9: Cântecele de joc
	60	Recapitulare. Evaluare
UNITATEA 5 Elemente de construcție a discursului muzical și forme muzicale	62	L1: Elemente de construcție a discursului muzical
	64	L2: Elementele de bază ale structurii unei lucrări muzicale
	66	L3: Forme muzicale
	66	A. Forma de lied mono-, bi- și tripartit
	69	B. Forma de rondo* (lecție de aprofundare)
	70	C. Forma de menuet
	72	Recapitulare. Evaluare
UNITATEA 6 Evoluția unor genuri muzicale		Opera
	74	L1: Opera în preclasicism
	76	L2: Opera în clasicism
	79	L3: Opera în romantism
	80	L4: Opera italiană
	82	L5: Opera germană
	84	L6: Opera românească
	86	L7: Elemente sincretice în genul operei
		Rapsodia
	88	L8: Rapsodia
	90	Recapitulare. Evaluare
UNITATEA 7 Elemente descriptive în muzică	92	Elemente descriptive în muzică
	94	Recapitulare. Evaluare
	95	Recapitulare finală
	96	Evaluare finală

Ce este sunetul și cum se formează

ȘTIAI CĂ?

- Sunetul nu se propagă în vid; lumina este singura care se poate propaga în vid.
- Emițând sunete și ascultând ecoul acestora, liliecii sunt capabili să găsească prada, să ocolească obstacolele etc.
- Cel mai puternic sunet posibil are o intensitate de 194 dB.

Descoperă

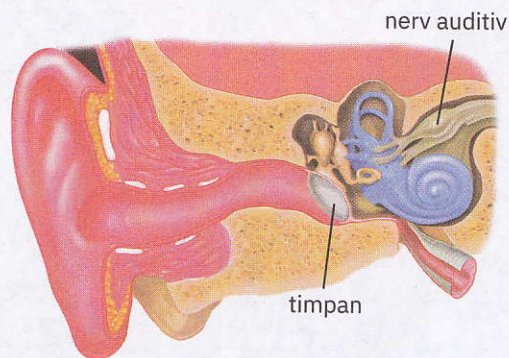

Tot ceea ce auzim din mediul înconjurător poartă denumirea de **sunet**. Prin noțiunea de sunet înțelegem două fenomene:

- fenomenul fizic care se produce prin vibrația produsă de un corp elastic sonor;
- fenomenul fiziologic sau senzația sonoră pe care vibrațiile materiale ale corpurilor o produc asupra noastră; vibrațiile sunt receptate de organul auditiv.

Vibrațiile corpului elastic se propagă (se transmit) prin aer în toate direcțiile sub formă de **unde sonore**. Aceste unde sonore ajung la noi, sunt captate de urechea externă, apoi trec spre urechea internă, mai precis spre timpan.

Timpanul va începe să vibreze cu aceeași frecvență a sunetului receptat și va transforma aceste vibrații în semnale electrice. Aceste semnale electrice vor fi transmise prin nervul auditiv mai departe spre creier, unde vor fi analizate.

Receptarea sunetului de către ureche

Din punct de vedere fizic, sunetele au următoarele proprietăți:

frecvență

durată

amplitudine

forma vibrațiilor/
undelor sonore

Aceste însușiri fizice, reflectate în senzațiile noastre, formează calitățile sunetului: **înălțimea, durata, intensitatea și timbrul**.

Înălțimea (măsurată în Hz) este calitatea sunetului de a fi mai acut (înalt) sau mai grav (jos). Auzul uman perfect distinge sunete care au frecvențe între 20 Hz și 20 000 Hz. Vocea utilizează o frecvență cuprinsă între 500 Hz și 3 000 Hz.

Durata este calitatea sunetului de a fi mai scurt sau mai lung. Atunci când suntem expuși la sunete puternice, apare o senzație de oboseală.

ȘTIAI CĂ?

Frecvența unui sunet este numărul de oscilații al unei sonore într-o secundă. Ea se măsoară în hertzi (Hz). De exemplu: sunetul *do* din octava I este produs de 264 de oscilații pe secundă, ceea ce înseamnă că are frecvența de 264 Hz.

Intensitatea măsurată în decibeli (dB) este calitatea sunetului de a fi mai tare sau mai slab. O creștere de 20 dB înseamnă o creștere de 10 ori în intensitatea sunetului. De exemplu, un sunet de 130 dB produs de un motor poate deveni un zgomot dureros. Expunerea la sunete de 180 dB cauzează pierderea auzului.

Expunerea prelungită la un nivel sonor de peste 90 – 95 dB poate duce în timp la pierderea auzului.

Trafic auto (în mașină):
85 dB

Metrou:
95 dB

Motor de avion, la decolare:
130 – 140 dB

Snowmobil, motocicletă:
100 dB

Fierăstrău electric:
110 dB

Concert rock:
115 dB

Timbrul este calitatea sunetului muzical de a fi recunoscut după sursa care l-a produs.

Știința care se ocupă cu studiul sunetului se numește **acustică**.

Aplic

- Viteza sunetului este diferită în funcție de mediul în care se propagă. Găsește viteza sunetului pentru trei medii de propagare.
- Uneori, când ascuți muzică la căști, telefonul mobil te avertizează că nu este indicat să ascuți muzică la un volum foarte ridicat. Cercetează care sunt consecințele expunerii prelungite la sunete cu o intensitate foarte mare. Stabilește trei reguli de care este bine să ții cont pentru a te proteja de efectul negativ al acestor sunete.

PORTOFOLIU

Împreună cu colegul/colega de bancă, alege una dintre următoarele creații muzicale de mai jos. Găsiți (sau creați chiar voi) o poezie și o pictură inspirate de muzica respectivă.

- Jean Philippe Rameau – *Chemarea păsărilor*
- Maurice Ravel – *Jocuri de apă*
- Claude Debussy – *Clar de lună*
- Nicolai Rimsky-Korsakov – *Zborul cărăbușului*

Care dintre calitățile sunetelor muzicale folosite de compozitor în lucrarea aleasă (înălțimea, durata, intensitatea sau timbrul) v-au determinat să realizați corespondența dintre muzică, poezie și pictură?

ȘTIAI CĂ?

- Undele sonore călătoresc mai rapid și mai eficient în apă decât în aer uscat. Balenele și cașaloții folosesc undele sonore și pentru deplasarea în apele întunecate, direcționând și primind undele sonore la fel ca un radar al unei nave sau submarin.
- Limitele între care urechea umană poate percepe corect sunetele sunt între 20 și 20 000 Hz și între 0 și 120 dB. Sunetele cu o frecvență sub 20 Hz se numesc **infrasunete**, iar cele cu frecvența peste 20 000 Hz se numesc **ultrasunete**.

Calitățile sunetului muzical

Recapitulez

Tabloul notelor muzicale

Octava mică Octava I Octava a II-a

la si do¹ re¹ mi¹ fa¹ sol¹ la¹ si¹ do² re² mi² fa² sol² la²

Valorile de note și pauzele

Valoarea	Semnul sunetului	Semnul pauzei	Durata
notă întreagă			4 timpi
doime			2 timpi
doime cu punct			3 timpi
pătrime			1 timp
pătrime cu punct			1 ½ timp
optime			½ timp
optime cu punct			¾ timp
șaisprezecime			¼ timp

Nuanțe cu intensitate uniformă

Termen în limba italiană	Semnul grafic prescurtat	Termen în limba română
<i>fortissimo</i>	<i>ff</i>	foarte tare
<i>forte</i>	<i>f</i>	tare
<i>mezzoforte</i>	<i>mf</i>	potrivit de tare
<i>piano</i>	<i>p</i>	încet
<i>pianissimo</i>	<i>pp</i>	foarte încet

Timbrul vocal – deși este clasificat într-un număr de categorii, acesta este mult mai particularizat, fiecare persoană având un timbru specific.

Timbrul instrumental – se clasifică în funcție de felul în care se produc sunetele.

Descopăr

Un sunet este considerat **muzical** dacă are o **înălțime determinată** pentru a putea fi utilizat într-un sistem de intonație și reprodus cu vocea sau cu un alt instrument.

Instrumente ale orchestrei	Intensitatea în decibeli (valoare medie)
Vioară	34,8
Clarinet	76,0
Trompetă	83,9
Talgere	98
Tobă mare	103

Zgomotul, produsul vibrațiilor neperiodice ale corpurilor sonore, nu are o înălțime determinată. Cu toate acestea, se regăsește în arta muzicală, fiind produs de unele instrumente de percuție.

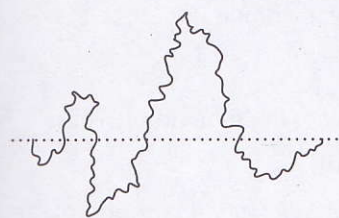
Înălțimea sunetelor muzicale se notează pe portativ cu ajutorul notelor muzicale. În sistemul internațional de acordaj, sunetul de referință este *la* din octava I, care acum are valoarea de 442 Hz, însă înălțimea acestuia a urcat pe parcursul istoriei muzicii de la 428 Hz.

Un **sunet muzical** se menține atât cât durează vibrațiile sursei sonore. **Durata** sunetelor muzicale se notează cu ajutorul unor semne convenționale, denumite *valori de note*, care determină timpii sau părțile de timpii.

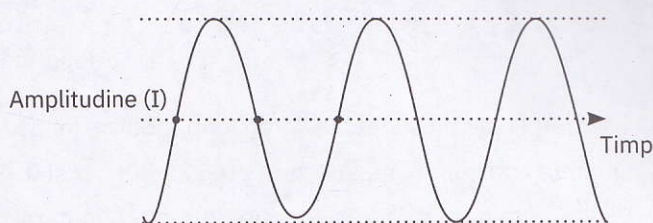
Timpul este unitatea de măsură a duratei sunetelor muzicale și se marchează printr-o mișcare a mâinii în gestică dirijorală.

Intensitatea este determinată de amplitudinea vibrației, care reprezintă gradul de mișcare al undei sonore. Cu cât vibrația este mai amplă, cu atât forța cu care împinge aerul este mai mare, acesta lovește mai puternic timpanul, iar sunetul este perceput ca fiind mai tare. În muzică, intensitatea sunetului este exprimată prin *nuanțe*. Acestea se notează prin prescurtări ale unor termeni proveniți din limba italiană.

Timbrul depinde de forma vibrației. Sunetele muzicale au vibrații regulate, pe când zgomotele au vibrații neregulate.

Forma vibrației unui zgomot

Forma vibrației unui sunet

Timbrul poate fi considerat corespondentul culorii în pictură; alegerea combinațiilor de voci sau de instrumente pentru o lucrare muzicală este asemănătoare cu alegerea culorilor pentru a picta un tablou.

Din punct de vedere muzical, timbrul se clasifică în două categorii: **vocal și instrumental**.

Rețin

- **Înălțimea sunetului** este calitatea sunetului de a fi mai acut (înalt) sau mai grav (jos).
- **Durata** este calitatea sunetului muzical de a fi mai scurt sau mai lung.
- **Intensitatea** este calitatea sunetului de a fi mai tare sau mai încet.
- **Timbrul** este calitatea sunetului muzical de a fi recunoscut după sursa care l-a produs.

Aplic

- 1 Ascultă o parte din suita *Carnavalul animalelor* de Camille Saint-Saëns și redă, printr-un text de 10 – 15 cuvinte, ceea ce îți sugerează audiția muzicală.
- 2 Datorită apariției notației muzicale, ne putem bucura în prezent de creațiile marilor compozitori. Caută informații despre apariția notației muzicale. Alcătuieste un text de 10 rânduri despre acest subiect.
- 3 Alege cinci instrumente muzicale și asociază timbrul acestora cu o culoare. Motivează în câteva cuvinte alegerea făcută.
- 4 Folosește o aplicație pe telefonul mobil (sonometru) pentru a măsura nivelul de decibeli în locurile pe care le frecvenzi în mod obișnuit.

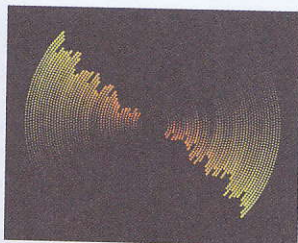
ȘTIAI CĂ?

În anul 1895, fizicianul american Wallace Clement Sabine (1868 – 1919) a fondat acustica arhitecturală. Fascinat de emiterea, transmiterea și recepționarea undelor sonore într-o încăpere, acesta a studiat modul în care obiectele de mobilier și oamenii absorb sunetele în sălile de clasă, de conferință și de spectacol. El a observat astfel relația care se stabilește între numărul de obiecte existente într-o sală și nivelul intensității sonore. În zilele noastre, programele computerizate încorporează formula descoperită de Sabine pentru a ajuta inginerii și acusticienii să reconstruiască și să construiască săli în care sunetul să aibă cea mai bună calitate.

Camille Saint-Saëns –
Suita *Carnavalul animalelor*

Recapitulare. Evaluare

Forma undelor sonore
într-un mediu de propagare

Recapitulare

- 1 Sunetul reprezintă atât un fenomen fizic (formarea și propagarea vibrațiilor), cât și un fenomen fiziologic (receptarea vibrațiilor de către timpan și producerea senzației sonore).
- 2 Proprietățile fizice ale sunetului generează calitățile sunetului muzical:

Frecvența vibrației	→	Înălțimea sunetului
Durata vibrației	→	Durata sunetului
Amplitudinea vibrației	→	Intensitatea sunetului
Forma vibrațiilor	→	Timbrul sonor

- 3 Calitățile sunetului muzical se notează prin:

Înălțime	→	Note muzicale
Durată	→	Valori de note
Intensitate	→	Nuanțe
Timbru	→	Voce sau instrument pentru care este compusă lucrarea muzicală

- 4 Zgomotul este un sunet cu vibrații neperiodice, de aceea nu are înălțime determinată.
- 5 Limitele audibilității umane sunt 20 – 20 000 Hz și 0 – 120 dB.
- 6 Viteza sunetului diferă în funcție de mediul în care se propagă. În vid, sunetul nu se propagă.

Punctaj:

1	10 puncte
2	10 puncte
3	10 puncte
4	10 puncte
5	10 puncte
6	10 puncte
7	10 puncte
8	10 puncte
9	10 puncte

10 puncte din oficiu
Total: 100 de puncte

Evaluare

- 1 Producerea vibrațiilor de către o sursă sonoră reprezintă fenomenul ... de formare a sunetului, iar perceperea undelor sonore de către urechea umană reprezintă fenomenul
- 2 Urechea umană poate percepe sunete cuprinse între ... și ... Hz.
- 3 Zgomotul este acel sunet care
- 4 Știința care se ocupă cu studiul sunetelor se numește:
 - a Logopedie
 - b Acustică
 - c Etnomuzicologie
- 5 Sunetul de referință pentru acordajul instrumentelor este:
 - a do
 - b la
 - c sol
- 6 Realizați corespondența dintre calitățile sunetului muzical și elementele prin care ele sunt exprimate în muzică:

a Înălțimea	1 Note muzicale	2,5 p
b Durata	2 Instrumente muzicale sau voci	2,5 p
c Intensitatea	3 Valorile de note	2,5 p
d Timbrul	4 Nuanțe	2,5 p
- 7 Ce rol are timpanul în perceperea sunetelor?
- 8 Calitatea sunetului de a fi recunoscut după sursa care l-a produs se numește
- 9 Intensitatea sunetului este

Elemente de tehnică vocală: respirație, emisie vocală, dicție, controlul intonației, frazare

Recapitulez

Vocea umană a fost primul mijloc de exprimare muzicală. Cu ajutorul cântării vocale oamenii își exprimau sentimentele, înălțau rugă și cântări de slavă către divinitate, iar mamele își adormeau pruncii. „Dacă aveți o voce bună, nu șovăiți o clipă să o cultivați, considerând-o cel mai frumos dar pe care vi l-a acordat natura.“ (Robert Schumann)

- 1 În timp ce cântăm, poziția corpului este relaxată, ținând spatele drept.
- 2 Inspirăm pe nas și expirăm pe gură, eliberând treptat aerul.
- 3 Deschidem gura, rotunjind ușor buzele.

- 4 Consoanele se rostesc mai apăsător decât în vorbirea obișnuită, pentru ca textul să se înțeleagă mai bine. Pronunțarea corectă și inteligibilă poartă denumirea de **dicție**.
- 5 Întotdeauna trebuie să ne încălzim vocea înainte de a cânta, pentru a nu solicita prea mult dintr-o dată corzile vocale.

Descopăr

În copilărie, vocile fetelor și ale băieților sunt asemănătoare, însă, odată cu instalarea pubertății, vocea începe să se schimbe în ambele cazuri. Vocea băieților coboară cu o octavă, schimbarea fiind mult mai evidentă decât în cazul fetelor.

Sunetele vocale sunt produsul vibrației coloanei de aer care trece prin laringe, acolo unde este pusă în vibrație de către **corzile vocale**. Corzile vocale sunt mușchi acoperiți cu o mucoasă, poziționați la nivelul gâtului, de care ne folosim pentru a vorbi sau cânta. Timbrul vocii noastre depinde de grosimea corzilor vocale. Cu cât acestea sunt mai scurte și mai înguste, cu atât vocea e mai înaltă și invers.

Pentru a transforma sunetele simple emise de corzile vocale în cuvinte inteligibile, buzele, limba, palatul moale și cavitățile care dau rezonanță vocii își au fiecare rolul lor. Cavitățile rezonante includ toată cavitatea bucală, nasul, faringele și cutia toracică. Calitățile rezonante ale cavității bucale și ale sistemului respirator determină individualitatea vocii, adică timbrul specific fiecărei persoane.

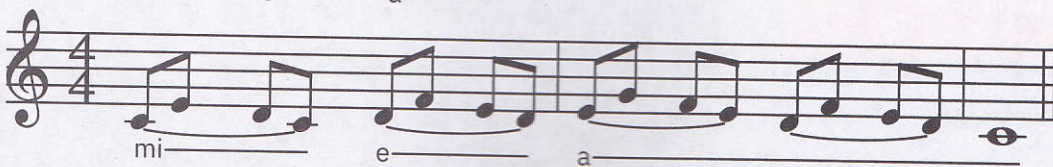
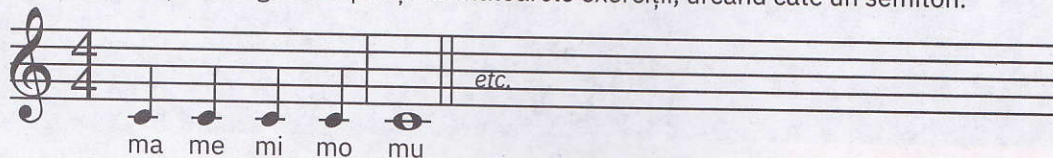
De regulă, majoritatea oamenilor pot atinge, în medie, aproximativ două octave. Unele persoane pot urca la trei sau chiar patru octave. Contratenorul este solistul vocal care reușește să cânte uneori ca o soprană.

Aplic

- 1 Intonează pe o singură respirație următoarele exerciții, urcând câte un semiton:

2 Cântă următoarele melodii, respectând etapele de învățare a unui cântec.

3 După ce toată clasa a învățat cântecul, se va cânta pe grupe, fiecare strofă fiind interpretată de către o grupă de elevi.

Acum e toamnă, da

Muzica: Grigore Teodosiu

Allegretto

1. A, a, a! A - cum e toam - nă,
 2. E, e, e! Plă - cu - tă vre - me
 3. I, i, i! Ve - niți co - pii la
 4. O, o, o! Se duc co - co - rii-n

da. Iar - ba-n câmp se veș - te - jeș - te,
 e. Me - re, pru - ne, nuci și pe - re,
 vii! Stru - gu - re - le must se fa - ce
 stol. Se duc cuci și rân - du - ne - le

Frun - za-n co - dru-n - găl - be - neș - te. A, a,
 Noi a - vem du - pă plă - ce - re. E, e,
 Și mus - tul no - uă ne pla - ce. I, i,
 Și ne pa - re rău de e - le. O, o,

a! A - cum e toam - nă da.
 e! Plă - cu - tă vre - me e.
 i! Ve - niți co - pii la vii.
 o! Se duc co - co - rii-n stol.

Canonul este o lucrare muzicală în care se interpretează aceeași melodie suprapusă pe mai multe voci, care intră treptat după un interval precis.

4 Interpretează, după indicațiile profesorului, canonul următor.

Frate Iacob

Melodie franceză

Moderato

Fra - te Ia - cob, Fra - te Ia - cob,
 De ce dormi? De ce dormi? Clo-po-te-le su-nă,
 Clo-po-te-le su - nă: Din, dan, don! Din, dan, don!

5 După ce toată clasa a învățat cântecul, se va cânta în canon.

6 Înregistrați interpretarea canonului cu ajutorul mijloacelor electronice și ascultați apoi pentru a observa aspectele care trebuie îmbunătățite.

Suprapunerea mai multor linii melodice poartă numele de **polifonie** (gr. *polys* – numeros, *phone* – sunet).

ATENȚIE!

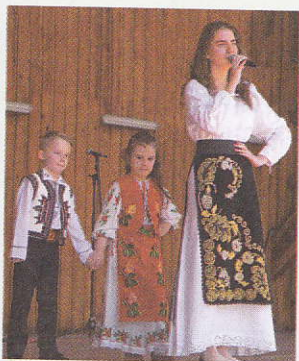
În interpretarea cântecului se va ține cont de regulile privind respirația, emisia, dicția, precum și de intonație și de frazarea discursului muzical.

AUDIȚII

- Ivan Rebroff – *Clopot de seară (Abendglocken)*. Observă schimbările de timbru ale interpretului. Pentru notele înalte, acesta folosește o tehnică specifică vocilor masculine numită **falset**.

- Franzl Lang – *Klarinettenmuckl Jodler*. **Jodler** este un fel de a cânta specific locuitorilor din zonele de munte din Tirol, Bavaria și Elveția, constând dintr-o serie de vocalize bazate pe schimbarea de registru a vocii, sau un cântec compus cu astfel de vocalize.

Negativul este partea instrumentală a unei melodii.

⊕ ATENȚIE!

Atunci când cântăm în canon trebuie să fim atenți ca vocile să se sincronizeze. Pentru aceasta este necesar să ascultăm cu atenție ceea ce cântă cealaltă voce.

Activități de grup

- 1 Elevii sunt împărțiți în 2 – 3 grupe. Fiecare grupă adună informații despre stilul *belcanto* și le prezintă în fața colegilor.
- 2 Interpretează singur sau împreună cu un grup de 2 – 3 colegi o melodie cu negativ.
- 3 În echipe de 3-4 elevi, descoperiți și alte stiluri de a cânta specifice unui popor sau unei comunități. Realizați un minidocumentar de 2 minute despre unul dintre aceste stiluri.

A sosit ziua dreptății (Noi suntem români)

Popular

1. A so - sit zi - ua drep - tă - ții — Zi - ua sfân - t - a — li - ber - tă - ții

Tot ro - mâ - nu - n - ve - se - leș - te — Ro - mâ - ni - a - n — ti - ne - reș - te.

REFREN

Noi sunt - tem ro - mâni, noi sun - tem ro - mâni Noi sun - tem pe veci a - ici stă - pâni.

2. Ardelean, copil de munte,
Ia ridică a ta frunte
Și răspunde - n veselie
Că ești fiu al României.

Refren: ...

3. Moldoveanul și Munteanul
Sunt frați buni cu Ardeleanul,
Trei voinici plini de mândrie,
Că sunt fii de Românie.

Refren: ...

4. Hai, români, lumea ne vede,
România - n noi se - ncrede,
Că de - acum românu - n lume
Va fi mândru de - al său nume.

Refren: ...

PORTOFOLIU

- Realizează o prezentare de 5 – 10 slide-uri despre un cântăreț de operă sau de muzică de divertisment care s-a remarcat printr-o voce deosebită.
- Explică ce anume te-a determinat să alegi respectivul artist.
- Păstrează prezentarea, tipărită sau în format digital, pentru a fi adăugată la portofoliu.